

En l'actual món de la poesia en llengua anglesa una de les formes que està gaudint de més interès i dedicació per part del públic lector, la crítica i els mateixos poetes és, indubtablement, el subgènere híbrid, trencador i alliberador que nosaltres anomenem «novel·la en vers». Aquesta estranya forma poètica ha donat autèntiques obres mestres de factura molt recent, com ara *Freddy Neptune* (1998) o *The Monkey's Mask* (1994), dels australians Les Murray i Dorothy Porter, respectivament, o *Autobiography in red* (1998) de la canadencsa Anne Carson i *Time's Fool* (2000) de l'anglès Glynn Maxwell.

De fet, encara que aquesta puixança recent de la novel·la en vers la podem atribuir directament a la publicació de *The Golden Gate* de l'angloindi Vikram Seth, l'any 1986, el subgènere en si no és pas una cosa nova perquè podem buscar els seus orígens a l'època romàntica i tardoromàntica amb autors com Pushkin i Byron o Browning i Longfellow, que, dins la seva dèria d'experimentació, estaven buscant noves fórmules per revitalitzar l'èpica tradicional.

La majoria d'estudiosos i crítics de la poesia en llengua anglesa estan d'acord amb certs trets definitius i definitoris de la novel·la en vers. Per començar hauríem de ressenyar el fet que la novel·la en vers es constitueix com a alternativa a la narrativa tradicional perquè pot tractar d'una manera més intensa i més eficaç certs temes com el món interior dels personatges o els múltiples aspectes del mal. D'altra banda, la novel·la en vers és una forma mestissa que participa, gairebé a parts iguals, de la quotidianitat prosaica de la narrativa i de la intensitat dramàtica de la lírica. Les bones novel·les en vers tendeixen a oferir una visió panoràmica de la vida moderna, a partir d'un argument de baixa intensitat narrativa. La història sol ser narrada per un narrador múltiple, de manera que el punt de vista i el sentit de la narració siguin més plurals i rics. I, finalment, el vers ha de ser ben fet però discret, i la llengua ha de rebre un tractament més aviat informal i col·loquial.

Amb *El benestar* de Sebastià Alzamora, la narrativa en vers, a la manera contemporània, té el seu punt d'arrencada a la literatura catalana d'ara. A més, Alzamora ha fet la seva entrada d'una manera discreta però ben segura. Amb això vull dir que, en lloc d'iniciar-se amb una novel·lassa a

Haurem de caminar per tornar a casa

Sebastià Alzamora
El benestar
Proa, Barcelona, 2003
65 pàgines

l'estil de Murray (255 planes atapeïdes!) o amb una novel·la com la d'Anne Carson (149 pàgines generoses), l'autor de *Mula morta* ha optat per una obra més breu, que podríem qualificar de *nouvelle* o novel·la breu. I en el cas d'*El benestar*, la seva escala narrativa reduïda afavoreix i augmenta la precisió, la contundència i la suggestivitat del text a partir d'un estudiadíssim sistema de salts discursius i el·lipsis.

En definitiva, el que ha fet Alzamora és traslladar el gran domini de la narrativa que va demostrar a *L'extinció* (1999) i *Sara i Jeremies* (2002) al món de la poesia. En aquest sentit, podríem establir tota una sèrie de paral·lelismes i complementarietats formals i conceptuals entre *Sara i Jeremies* i *El benestar*. De fet, si filem més prim, i la qualitat artística de la producció d'Alzamora ho demana, veurem que l'obra del nostre poeta-narrador té dos registres de formalització que serveixen d'elements vertebradors del conjunt: el registre «realista» dels dos llibres que acabo de citar i el registre més trencador i més dislocat de *L'extinció* i *Mula morta*. Vista globalment, l'obra d'Alzamora es va consolidant a partir d'un subtil i substanciós anar i venir entre la poesia i la prosa narrativa, i un anar i venir entre una opció estètica més oberta i una opció més hermètica. És com si l'autor no hagués acabat un cicle temàtic si no ha passat pels dos gèneres i els dos enfocaments formals.

El benestar utilitza com a pretext artístic i narratiu la història de tres joves —Roberto, Jaume i Marta— que acaben formant una mena de triangle sentimental, amb tots els excessos imaginables. El trio porta endavant els seus solitaris i desesperançats projectes vitals a la ciutat de Barcelona. A partir d'aquesta situació bàsica força senzilla i sense secrets, el nostre poeta

comença a brodar les coses fins aconseguir una petita (per les seves dimensions discretes, autoimposades per l'autor) obra mestra.

D'entrada Alzamora compleix, a la perfecció, amb tots els requisits del subgènere que he ressenyat al principi d'aquesta crítica. Però, tot i això, hem de ressaltar certs aspectes en particular. L'hàbil conducció de la idea generadora del text, una mirada crítica girada sobre la realitat «real» de la societat del benestar rere les bambolines de progrés, estabilitat i riquesa, sense que aquesta conducció signifiqui en cap moment una simplificació del tema. La subtil estructuració argumental dels continguts, enfocant els tres protagonistes en solitari i després entrecreuant-los per crear un efecte més coral, de manera que el lector hagi de posar de la seva part per construir el text i la història. El magnífic domini de la ironia, el sarcasme i la sàtira, senyal inequívoc de la intel·ligència de l'autor. A més, d'una manera senzillament magistral, Alzamora manipula la tècnica del punt de vista per acostar-se o allunyar-se dels personatges, per no caure mai en la superioritat moral del narrador o en la identificació simplista i sentimentaloides. El text es llegeix febrilment, però quan el lector s'atura a assaborir els elements formals el poema satisfà el paladar més exigent gràcies a un domini impecable del vers i a una combinació també impecable de passatges sostinguts de versos polimètrics blancs (un homenatge a l'Ezra Pound de *Hugh Selwyn Mauberley*), de tercets decasíl·labs en terça rima (un homenatge a l'Eliot de *Quatre Quartets*), de distics decasíl·labs lliures, etc. La posada en escena, tant el perfil dels personatges com l'evocació de la ciutat, és esplèndida i eficaç. I, pel que fa a llengua, Alzamora segueix la lliçó de Palau i Fabre, Estellés, Gimferrer i Palol en intentar naturalitzar el català i eixamplar-ne els registres expressius, de manera que perdi la càrrega excessiva de moralina repressiva i d'olor d'aparador resclosit que té.

Un extraordinari començament per a la narrativa catalana en vers! Francament espero que prosperi perquè la poesia catalana dels darrers anys ha quedat reduïda a la lírica breu, la qual cosa significa, en certa manera, una pèrdua de diversitat i d'ambició.

D. Sam Abrams